

Särtryck ur
VÅR FÅGELVÄRLD
Årg. 18 1959 Nr 2

Fågelsträcket vid Falsterbo år 1955

(Meddelanden från Falsterbo fågelstation 14)

Av

STAFFAN ULFSTRAND

Fågelsträcket vid Falsterbo år 1955

(Meddelanden från Falsterbo fågelstation 14)

Av

STAFFAN ULFSTRAND

Observationsverksamheten vid Falsterbo fågelstation omfattade år 1955 en längre period än något tidigare år, nämligen fr. o. m. den 1.4. t. o. m. den 30.11. Protokollen över dagsträcket ha nu bearbetats, och föreliggande rapport utgör ett urval av fakta ur det rika materialet samt en del reflexioner med utgångspunkt från dessa fakta.

Som särskilt glädjande får det betecknas, att under verksamhetsåret 1955 en inblick erhöles också i vårens och senhöstens sträckförhållanden. Under sommarmånaderna ägnades stor uppmärksamhet även åt Falsterbohalvöns häckfågelfauna. I övrigt utfördes observationerna på traditionellt sätt. För den jämsides med observationsverksamheten bedrivna ringmärkningen har ENEMAR (1957) redan lämnat en redogörelse. — Samtligt material förvaras i Skånes Ornitologiska Förenings arkiv, Lund.

Under större delen av verksamhetsåret hade Skånes Ornitologiska Förening förmånen att som observatör anställa ROLF ANDERSSON, Norrköping, som löste sina många gånger krävande arbetsuppgifter på ett mycket meriterande sätt. En lista på samtliga observatörer har följande utseende:

ROLF ANDERSSON samtliga dagar utom dem, som nedan uppräknats
för de övriga observatörerna,
BENGT OLOF STOLT 6.8.—21.8.,
BENGT FRITZ 31.7.—5.8.,
INGVAR LENNERSTEDT 7.7., 14.9., 25.9., 9.10., 5.11., 20.11.,
OVE ANDERSON 27.10.—28.10.,

NIELS ROSENBERG 21.10.,

OLLE LILJEDAHL 29.9.

Verksamheten kunde genomföras tack vare ekonomiskt understöd från Viltforskningsrådet.

Vårsträcket år 1955

I tab. 1 lämnas en sammanställning över allt dagsträck, som noterades under tiden den 1.4.—31.5. En tabell över antalet observerade utsträckare under de viktigaste återsträckslavinerna har också uppgjorts (tab. 2.). Vårsträcket kommer dock att behandlas ganska kortfattat, enär hithörande problem tagits upp till undersökning på bred basis genom T. MALMBERG, Lund.

Två olika typer av sträckbeteende förekomma i stor omfattning i det insamlade materialet (tab. 1). Dels sträckte fåglar in mot och över land i ungefärligen nordostlig riktning, vilket ju *a priori* är att beteckna som det »normala» beteendet under våren, dels förekom ett mycket starkt »omvänt sträck», d. v. s. fåglarna hade av ena eller andra anledningen svängt om och sträckte tillbaka i riktning från häckplatserna. På grund av ledlinjernas inverkan var det omvända sträcket av mycket större kvantitativ omfattning än det nordostgående. De återsträckande fåglarnas beteende synes ha varit identiskt med det under höststräcket, och huvudriktningen var alltså c:a WSW. Ett specialfall utgöres av ejdern.

Retursträckets egenskaper framgå av tab. 1—2. Till dem skall fogas en del kommentarer. Redan på observationsperiodens första dag (1.4.) förekom fågelsträck av båda de antydda slagen, alltså dels nordoststräck, dels retursträck. De utsträckande fåglarna bestodo huvudsakligen av sånglärkor och starar, de insträckande av vipor, sädgäss m. fl. Den 5.—6.4. kom den första återsträckslavinen. Den förra dagen dominerade bofink, hämpling, stare och vipa. Påföljande dag var dominansförhållandena delvis ändrade, således att kaja, stare och sånglärka hade tilltagit, fringilliderna och vipan däremot minskat. Övriga arter, som ehuru i blygsamt antal ingingo i den utsträckande kontingenten, voro sädesärta och ängsbiplärka. På insträck noterades bl. a. en flock på 20 vitkindade gäss samt en morkulla.

Den 13.—14.4. kom nästa återsträck-topp. Som närmare kan studeras i tab. 2 skedde liksom vid förra tillfället en omkastning i

Tab. 1. Vårsträcket 1955: totalantal vid Falsterbo observerade, dagsträckande fåglar den 1.4.—31.5.1955. (The spring migration of 1955: total number of birds observed on diurnal passage 1.4.—31.5.1955). + = insträckande fåglar, normalt vårsträck (birds coming in from sea, normal spring migration). — = utsträckande fåglar, omvänt sträck (birds leaving land, reversed migration).

	+	—		+	—
<i>Corvus corone cornix</i>	7	48	<i>Anser anser</i>	—	6
<i>C. frugilegus</i>	5	208	<i>A. fabalis</i>	79	—
<i>C. monedula</i>	89	614	<i>Anser sp.</i>	45	7
<i>Sturnus vulgaris</i>	416	15.495	<i>Branta leucopsis</i>	20	—
<i>Chloris chloris</i>	14	36	<i>Br. bernicla</i>	8	—
<i>Carduelis carduelis</i>	—	9	<i>Tadorna tadorna</i>	5	2
<i>C. cannabina</i>	101	3.482	<i>Anas platyrhynchos</i>	37	7
<i>Fringilla coelebs</i>	272	1.321	<i>A. crecca</i>	6	17
<i>Fr. montifringilla</i>	1	44	<i>A. penelope</i>	23	13
<i>Fringilla sp.</i>	—	66	<i>A. acuta</i>	18	6
<i>Emberiza citrinella</i>	3	48	<i>Aythya fuligula</i>	—	12
<i>E. schoeniclus</i>	2	10	<i>Bucephala clangula</i>	8	3
<i>Lullula arborea</i>	—	2	<i>Clangula hyemalis</i>	7	—
<i>Alauda arvensis</i>	55	990	<i>Somateria mollissima</i>	2.034	39
<i>Anthus trivialis</i>	—	3	<i>Melanitta nigra</i>	187	20
<i>A. pratensis</i>	11	163	<i>M. fusca</i>	2	—
<i>Motacilla flava</i>	—	10	<i>Mergus merganser</i>	22	13
<i>M. alba</i>	42	84	<i>M. serrator</i>	291	28
<i>Turdus pilaris</i>	—	45	<i>Podiceps cristatus</i>	2	4
<i>T. viscivorus</i>	—	2	<i>Colymbus stellatus</i>	3	—
<i>T. musicus</i>	23	3	<i>Colymbus sp.</i>	5	2
<i>T. merula</i>	10	—	<i>Columba palumbus</i>	107	813
<i>Oenanthe oenanthe</i>	—	8	<i>C. oenas</i>	10	125
<i>Prunella modularis</i>	1	—	<i>Limosa lapponica</i>	—	1
<i>Hirundo rustica</i>	6	788	<i>Numenius arquata</i>	83	22
<i>Delichon urbica</i>	—	121	<i>N. phaeopus</i>	11	2
<i>Riparia riparia</i>	1	80	<i>Numenius sp.</i>	6	—
<i>Passeriformes non det.</i>	—	27	<i>Scolopax rusticola</i>	2	—
<i>Apus apus</i>	10	84	<i>Capella gallinago</i>	—	2
<i>Asio flammeus</i>	1	—	<i>Arenaria interpres</i>	5	1
<i>Falco peregrinus</i>	1	—	<i>Calidris alpina</i>	4	13
<i>F. subbuteo</i>	—	1	<i>Tringa ochropus</i>	—	1
<i>F. tinnunculus</i>	2	5	<i>Tr. totanus</i>	2	7
<i>Buteo lagopus</i>	—	1	<i>Charadrius hiaticula</i>	30	12
<i>B. buteo</i>	4	2	<i>Charadrii non det.</i>	100	—
<i>Circus aeruginosus</i>	1	1	<i>Pluvialis apricaria</i>	—	5
<i>C. pygargus</i>	—	1	<i>Pl. squatarola</i>	1	1
<i>Accipiter nisus</i>	8	8	<i>Vanellus vanellus</i>	207	560
<i>Pernis apivorus</i>	9	—	<i>Recurvirostra avosetta</i>	15	2
<i>Pandion haliaëtus</i>	3	1	<i>Haematopus ostralegus</i>	11	75
<i>Ardea cinerea</i>	4	6	<i>Grus grus</i>	12	6
<i>Cygnus cygnus</i>	62	—	<i>Sterna sandvicensis</i>	1	—
<i>C. olor</i>	87	7	<i>Larus ridibundus</i>	27	12
<i>Cygnus sp.</i>	141	—	<i>L. argentatus</i>	—	15

dominansförhållandena mellan lavinens första och andra dag, så att fringilliderna och vipan avtogo, kajan, staren och sånglärkan där-
emot visade stegrad aktivitet den andra dagen. Man anar här en

Tab. 2. Antal fåglar observerade på återsträck under de största retur-lavinerna våren 1955. (Number of birds observed on reversed migration on the chief return avalanches in the spring of 1955.)

Art	A p r i l							M a j			
	5	6	13	14	22	29	30	10	11	14	15
<i>Corvus monedula</i>	19	60	38	84	12	4	64	0	26	7	127
<i>Sturnus vulgaris</i>	491	687	717	1.005	1.231	1.038	969	516	314	152	155
<i>Carduelis cannabina</i>	356	223	435	181	148	159	88	16	63	2	66
<i>Fringilla coelebs</i>	333	162	146	28	0	3	9	36	0	0	23
<i>Alauda arvensis</i>	142	251	38	55	55	18	53	3	1	2	11
<i>Anthus pratensis</i>	8	8	3	17	13	11	18	3	0	1	2
<i>Hirundinidae</i>	0	0	0	0	0	3	26	214	144	124	79
<i>Apus apus</i>	0	0	0	0	0	0	0	56	8	11	4
<i>Columba palumbus</i>	39	57	36	24	0	0	110	0	0	0	98
<i>Vanellus vanellus</i>	236	80	18	43	1	6	12	0	2	7	3

N. B. Även andra arter deltog i återsträcket, ehuru i mindre antal. (Also other species took part in the return passage, although in small numbers.)

differentiell reaktionssnabbhet inför de yttre sträckutlösande stimuli, såsom tidigare påvisats för vissa arter under höststräcket (RUDEBECK 1950: 43 ff.).

Bortsett från en mindre topp den 22.4. kom nästa våg av flyttfåglar på reträtt den 29.—30.4. Artsammansättningen hade delvis förändrats, så att bofinken nu lyste med en nästan total frånvaro. En del svalor ingick nu i återsträcket, och av övriga arter, som icke omnämnas i tab. 2, kunna anföras kråka, råka, björktrast m. fl. Dominerande nu som alltid var dock staren. Även vid påföljande lavin, den 10.—11.5., nåddes den högsta siffran av denna art, vars närmaste konkurrent om förstaplatsen nu blivit svalorna (främst ladusvala). Nu hade också tornsvalan dykt upp och ingick bägge dagarna, ehuru i ringa kvantitet, i återsträcket. Så sent som den 15.5. noterades 1 kråka, 20 råkor och 127 kajor på utsträck. Spridda rovfåglar betedde sig på motsvarande sätt, t. ex. sparvhök och tornfalk, under det att andra huvudsakligen sågs på insträck, såsom bivråk. Liksom under april förekom under maj månad utsträck av ringduva, vipa och strandskata, den sistnämnda dock endast i enstaka exemplar eller helt små grupper.

Som framgår av tab. 1 var ejdern den talrikaste fågeln bland insträckarna. På sin väg från övervintringsområdena kring de danska öarna, väl också i Kattegatt och östra Nordsjön, rundar

huvudmassan av ejdrarna Skåne hellre än att passera över land, såsom framgår av litteraturen (RUDEBECK 1939: 23, 1949: 15, MARKGREN 1951: 30 f., SVÄRDSON 1953: 197). Överhuvud taget var det änder och vadare, som stodo för flertalet av de insträckande fåglarna.

DANIELSSON (1956) har från ifrågavarande vårsäsong beskrivit en återsträckslavin vid Ottenby fågelstation. Beskrivningen omfattar endast morgonen den 13.4. Det framgår icke, om återsträcket fortsatte påföljande dag. Hur som helst sammanfalla DANIELSSONS observationer till tiden med upptakten till den vid Falsterbo konstaterade tvådagarslavin den 13.—14.4. En viss differens i artkompositionen låter sig fastställa mellan de bägge lokalerna: vid Ottenby dominerade hämplingen, vid Falsterbo staren. DANIELSSON anser sig kunna korrelera lavinen med en cyklonpassage och ett kallluftsinbrott över mellersta och norra Skandinavien.

Det är ett önskemål, att flera vårsånger bli föremål för undersökning vid Falsterbo. De resultat, som nåddes 1955, antyda, att intressanta uppgifter angående vårens sträckförhållanden kunna erhållas vid fortsatta studier på denna lokal.

Falsterbonäsets häckfågelfauna

Under sommarmånaderna ägnades mycken tid åt häckfåglarna på Falsterbonäset. Ett stort antal fågelbon påträffades, och många ungar kunde ringmärkas. Häckning fastställdes av bl. a. kornsparv (*Emberiza calandra*), fältpiplärka, ejder, gravand, skärfläcka, kärrsnäppa, svartbent strandpipare (åtskilliga par), silver- och småtärna samt vattenrall. Bon av såväl katt- (*Strix aluco*), horn- (*Asio otus*) som jorduggla (*A. flammeus*) anträffades, den sistnämnda artens ute på Ljungen. Hos hornugglan kunde fyra ungar ringmärkas, under det att jordugglan hade sju ägg och sedermera fick sex ringmärkningsstora ungar. Vidare anträffades ett antal bon av tornfalk.

Två svartkråkor (*Corvus c. corone*) uppehöll sig på näset under hela våren. Häckning kunde dock ej fastställas. Vid ett flertal tillfällen sågos de göra omfattande sträckförsök mot W—SW.

Höststräcket

I tab. 3 redovisas totalsiffrorna för höststräcket år 1955. Förutom totalsumman meddelas även siffrorna för perioderna den 1.6.—

Tab. 3. Höststräcket 1955: totalantal vid Falsterbo observerade, dagsträckande fåglar den 1.6.—30.11.1955. (*The autumn migration in 1955.*)

A = 1.6.—12.8. B = 13.8.—17.10. C = 18.10.—30.11.

	A	B	C	Σ
<i>Corvus corone cornix</i>	1	947	12.608	13.556
<i>C. frugilegus</i>	6	206	2.128	2.340
<i>C. monedula</i>	16	5.015	46.061	51.092
<i>Pica pica</i>	—	6	208	214
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	—	178	10	188
<i>Garrulus glandarius</i>	—	4.063	6.104	10.167
<i>Sturnus vulgaris</i>	209.659	99.515	86.320	395.494
<i>Chloris chloris</i>	6	444	3.109	3.559
<i>Carduelis carduelis</i>	4	46	360	410
<i>C. spinus</i>	4	15.515	824	16.343
<i>C. flammea</i>	—	22	8	30
<i>C. flavirostris</i>	—	15	10.875	10.890
<i>C. cannabina</i>	107	61.829	8.957	70.893
<i>Carduelis sp.</i>	—	—	2.211	2.211
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	—	14	129	143
<i>Loxia sp.</i>	11	812	54	877
<i>Fringilla coelebs</i>	—	521.412	9.372	530.784
<i>Fr. montifringilla</i>	—	51.622	9.800	61.422
<i>Fringilla sp.</i>	—	87.415	100	87.515
<i>Emberiza citrinella</i>	—	199	2.545	2.744
<i>E. hortulana</i>	—	1	—	1
<i>E. schoeniclus</i>	—	378	14	392
<i>Plectrophenax nivalis</i>	—	—	79	79
<i>Passer domesticus</i>	—	3	—	3
<i>P. montanus</i>	—	5	73	78
<i>Passer sp.</i>	—	—	2	2
<i>Fringillidae non det.</i>	—	7.772	12.170	19.942
<i>Lullula arborea</i>	—	2.482	1.082	3.564
<i>Alauda arvensis</i>	—	460	471	931
<i>Eremophila alpestris</i>	—	—	24	24
<i>Anthus campestris</i>	4	72	—	76
<i>A. trivialis</i>	2	20.093	23	29.116
<i>A. pratensis</i>	3	7.512	299	7.814
<i>A. cervinus</i>	—	4	—	4
<i>A. spinoletta</i>	—	—	12	12
<i>Anthus sp.</i>	—	500	34	534
<i>Motacilla flava</i>	264	31.521	—	31.785
<i>M. alba</i>	2	2.987	3	2.992
<i>M. cinerea</i>	—	2	—	2
<i>Motacilla sp.</i>	—	109	—	109
<i>Parus major</i>	—	114	29	143
<i>P. coeruleus</i>	—	561	138	699
<i>Parus sp.</i>	—	71	23	94
<i>Lanius excubitor</i>	—	1	9	10
<i>Turdus pilaris</i>	—	11	1.642	1.653
<i>T. viscivorus</i>	—	13	31	44
<i>T. ericetorum</i>	—	41	47	88
<i>T. musicus</i>	—	146	607	753
<i>Turdus sp.</i>	—	61	129	190
<i>Oenanthe oenanthe</i>	—	4	—	4

	A	B	C	Σ
<i>Prunella modularis</i>	—	85	10	95
<i>Hirundo rustica</i>	3.090	28.710	112	31.912
<i>Delichon urbica</i>	394	1.933	—	2.327
<i>Riparia riparia</i>	757	4.852	1	5.610
<i>Hirundinidae non det.</i>	163	951	—	1.114
<i>Passeriformes non det.</i>	5	1.044	555	1.604
<i>Apus apus</i>	7.745	180	—	7.925
<i>Dendrocopos major</i>	—	—	2	2
<i>Dryocopus martius</i>	—	3	3	6
<i>Falco peregrinus</i>	1	19	5	25
<i>F. subbuteo</i>	—	42	—	42
<i>F. columbarius</i>	—	99	27	126
<i>F. tinnunculus</i>	8	209	11	228
<i>Aquila chrysaetos</i>	—	2	—	2
<i>Buteo lagopus</i>	—	81	37	118
<i>B. buteo</i>	—	6.305	6.769	13.074
<i>Buteo sp. vel Pernis</i>	—	2.074	—	2.074
<i>Circus aeruginosus</i>	2	46	1	49
<i>C. cyaneus</i>	—	15	16	31
<i>Accipiter gentilis</i>	—	4	—	4
<i>A. nisus</i>	7	4.785	2.457	7.249
<i>Milvus milvus</i>	2	58	3	63
<i>M. migrans</i>	—	5	—	5
<i>Haliaeetus albicilla</i>	—	—	2	2
<i>Pernis apivorus</i>	2	20.859	7	20.868
<i>Pandion haliaëtus</i>	2	116	—	118
<i>Ciconia nigra</i>	1	—	—	1
<i>Ardea cinerea</i>	87	30	1	118
<i>Cygnus cygnus</i>	—	—	42	42
<i>C. olor</i>	118	242	256	616
<i>Cygnus sp.</i>	—	58	31	89
<i>Anser anser</i>	—	10	2	12
<i>A. fabalis</i>	—	12	98	110
<i>Anser sp.</i>	—	33	33	66
<i>Branta leucopsis</i>	—	2	82	84
<i>Br. bernicla</i>	—	194	64	258
<i>Tadorna tadorna</i>	120	177	1	298
<i>Anas platyrhynchos</i>	42	172	258	472
<i>A. crecca</i>	73	497	47	617
<i>A. querquedula</i>	—	3	—	3
<i>A. penelope</i>	23	2.262	537	2.822
<i>A. acuta</i>	—	389	27	416
<i>A. clypeata</i>	4	85	3	92
<i>Aythya ferina</i>	—	4	—	4
<i>A. fuligula</i>	—	205	55	260
<i>A. marila</i>	—	15	26	41
<i>Bucephala clangula</i>	—	40	137	177
<i>Clangula hyemalis</i>	—	—	1	1
<i>Somateria mollissima</i>	3.086	21.795	29.503	54.384
<i>Melanitta nigra</i>	—	191	2	193
<i>M. fusca</i>	—	30	13	43
<i>Mergus serrator</i>	—	443	202	645
<i>Anatidae non det.</i>	44	196	213	453
<i>Phalacrocorax carbo</i>	—	11	5	16
<i>Podiceps cristatus</i>	—	4	2	6

	A	B	C	Σ
<i>Colymbus arcticus</i>	1	5	—	6
<i>Colymbus sp.</i>	—	135	117	252
<i>Columba palumbus</i>	116	53.174	12.339	65.629
<i>C. oenas</i>	—	10.165	2.876	13.041
<i>Columba sp.</i>	—	2.098	779	2.877
<i>Limosa lapponica</i>	40	36	—	76
<i>L. limosa</i>	4	1	—	5
<i>Numenius arquata</i>	292	82	2	376
<i>N. phaeopus</i>	38	1	—	39
<i>Capella gallinago</i>	3	228	7	238
<i>Phalaropus lobatus</i>	—	1	—	1
<i>Arenaria interpres</i>	1	3	—	4
<i>Calidris canutus</i>	118	99	—	217
<i>C. alpina</i>	534	1.153	46	1.733
<i>C. ferruginea</i>	4	4	—	8
<i>C. minuta</i>	—	2	—	2
<i>C. temmincki</i>	1	—	—	1
<i>C. alba</i>	1	27	—	28
<i>Philomachus pugnax</i>	217	43	—	260
<i>Tringa hypoleucos</i>	29	45	—	74
<i>Tr. glareola</i>	93	94	—	187
<i>Tr. ochropus</i>	12	2	—	14
<i>Tr. totanus</i>	199	127	—	326
<i>Tr. erythropus</i>	8	159	—	167
<i>Tr. nebularia</i>	38	350	—	388
<i>Charadrius hiaticula</i>	80	237	—	317
<i>Ch. alexandrinus</i>	2	—	—	2
<i>Pluvialis apricarius</i>	23	201	1	225
<i>Pl. squatarola</i>	19	171	13	203
<i>Vanellus vanellus</i>	2.839	517	41	3.397
<i>Recurvirostra avosetta</i>	65	43	—	108
<i>Haematopus ostralegus</i>	301	118	1	420
<i>Grus grus</i>	3	—	—	3
<i>Chlidonias niger</i>	—	1	—	1
<i>Hydroprogne tschegrava</i>	1	—	—	1
<i>Sterna sandvicensis</i>	6	18	—	24
<i>St. hirundo/paradisaea</i>	36	64	—	100
<i>St. albifrons</i>	13	21	—	34
<i>Larus minutus</i>	—	3	—	3
<i>L. ridibundus</i>	3.884	1.973	182	6.039
<i>L. canus</i>	1.052	242	17	1.311
<i>L. argentatus</i>	—	34	—	34
<i>L. fuscus</i>	1	—	—	1
<i>Larus sp.</i>	18	—	—	18
<i>Rissa tridactyla</i>	—	—	1	1

12.8., 13.8.—17.10. respektive 18.10.—30.11. Denna indelning har företagits för att sommar- och senhöststräcket skall kunna utläsas separat, och gränserna för perioderna ha valts i överensstämmelse med tab. 2 i rapporten för 1953 (ULFSTRAND 1957: 196).

A. Tiden den 1.6. — 12.8.

Fågelsträcket under sommaren framgår av kolumn A i tab. 3. Den kvantitativt dominerande arten var som väntat staren, som under ifrågavarande period passerade i över 200.000 ex. Efter en tid av måttligt eller svagt sträck i början och mitten av juni började dagssiffrorna kring midsommartid att stiga till höga värden. Således passerade den 23.6. nära 9.000 ex. Kulminationen inträffade den 2.—8.7. med flera dagssiffror på mellan 20.000 och 32.000 ex. Därefter dalade sträcket snabbt till låg frekvens med dagssiffror på några hundra fåglar, vilket tillstånd varade den nu aktuella perioden ut. Data antyda, att sträckkulminationen var något försenad i jämförelse med andra år.

En sak av intresse är det visserligen sparsamma men fullt regelbundna sträcket av hämpling under juni—augusti. Sträck eller sträckoro redan under sommaren har tidigare noterats vid Falsterbo (RUDEBECK 1950) samt vid Ottenby (EDELSTAM & RAMEL 1956: 179).

Bland övriga småfåglar, som uppträdde på sträck i regelbunden omfattning, befunno sig svalorna. Även tornsvalan betedde sig på motsvarande sätt. Ladusvalan var den talrikaste arten. Såväl svalorna som tornsvalan uppträdde på utsträck redan under juni månad; någon fixerad gräns mellan »återsträck» och »höststräck» kan icke dragas. Aktivitetsmaxima för tornsvala inträffade den 27.6. och 8.7.

Redan under augusti månad förekom en gröngöling (*Picus viridis*) nere på Golfbanan och visade tydlig sträckoro. Sannolikt kom den aldrig iväg, åtminstone inte under dagen, ty intet ex. av denna art figurerar i tab. 3. Även tidigare år har sträckoro hos denna art noterats i augusti (RUDEBECK 1943: 21). Ganska betydande sträckaktivitet hos häger iakttogs från början av juli (15.7. 24 ex. och 21.7. 18 ex.). Vid samma tidpunkt började de första tornfalkarna att sträcka. På den aktuella periodens sista dag, den 12.8., sågs en svart stork på utsträck.

Från slutet av juni satte ejderns sommarsträck sina spår i protokollen. Dagssiffror på upp till 500 ex. uppnåddes omkring den 1.7. Under juli—augusti var sträcket sedan sparsamt men regelbundet.

De duvor, som fr. o. m. slutet av juni noterades på utsträck, utgjordes av ringduvor, ett intressant faktum. Tidigare har skogsduvan uppträtt på sträck under sommaren (RUDEBECK 1943, 1950), men år 1955 var det alltså ringduvor som sträckte ut under denna

årstid. Antalet var synnerligen blygsamt men förekomsten fullt regelbunden.

Vadarnas sträck startade kring midsommar. I sträckets inledande skeden dominerade storspov, vipa, brushane och *Tringa*-snäppor; siffrorna voro i allmänhet ganska små. I medio av juli tillkommo också kärrsnäppa och st. strandpipare. Även om hänsyn toges till att observationerna inte kunde utföras under hela den ljusa delen av dygnet, och trots att tidigare år leverera ett knapphändigt jämförelsematerial, verkar det att finnas anledning förmoda, att vadarsträcket var extremt magert sommaren 1955. Toppsiffrorna för kärrsnäppa under sommarmånaderna ligga så lågt som 104 och 121 ex., och vid månadsskiftet juli—augusti, då i vanliga fall en stor passage av gamla kärrsnäppor strömmar över vårt land, noterades praktiskt taget inga som helst sträckande kärrsnäppor vid Falsterbo. Från Ottenby rapporterar JENNING (1956: 152) en motsvarande fattigdom på *Calidris*-snäppor. Sannolikt har, såsom JENNING också förmodar, sträcket av dessa arter tagit andra vägar än de vanliga, ett exempel på sträckvägsomläggning av samma typ, som tidigare konstaterats just för småvadare (SVÄRDSON 1951: 99). Om det föreligger ett kausalsammanhang med det exceptionella högttrycksvädet under juli—augusti och hur ett sådant eventuellt samband fungerar, därom är ingenting klarlagt.

Kring medio av juli tilltog plötsligt det tidigare ganska obetydliga mässträcket. Talrikast var skrattnåsen, men en hel del fiskmås ingick också. Högsta dagssiffrorna för dessa bägge arter uppgingo till respektive 1.280 och 477 ex.

Den relativt utförliga beskrivningen av sommarmånadernas fågelsträck motiveras bl. a. av att förhållandevis litet tidigare är känt om dessa förhållanden vid Falsterbo. Men så pass mycket material föreligger likväl nu, att man kan påstå sig veta en del om fågelsträckets omfattning och förlopp även under sommarmånaderna. Tydligt är, att de flesta arter, som sätta sin prägel på Ottenby under denna årstid, också uppträda i Falsterbo, om ock i mycket mindre antal. Vilka vägar följa alla de grågäss, gravänder, strandkator, fisk/silvertärnor, småtärnor, rödbenor och myrspovar, som noteras vid Ottenby? Passerar sträcket av dessa arter ute över havet öster om Skåne utan eller med endast lös anknytning till kusten? Eller förekommer ett bredfrontsträck över Skånes inland? Att vadare och tärnor sträcka över inlandet i Skåne kan man på valda lokaler lätt

Fig. 1. Den bruna gladan (*Milvus migrans*), vars karakteristiska siluett synes på bilden, uppträder i långsamt stigande antal på sträck över Falsterbo. Foto: STAFFAN ULFSTRAND. (*Milvus migrans is gradually increasing in numbers as a migrant at Falsterbo.*)

övertyga sig om, men dels rör det sig därvid om små mängder, dels saknas vissa arter nästan fullkomligt i inlandet (strandskata m. fl.). Några slutsatser kunna ännu icke dragas i hithörande frågor, men kanske skulle undersökningar i Blekinge och i östra Skåne kunna lämna viktiga bidrag härtill.

B. Tiden den 13.8. — 17.10.

De siffror, som framläggas i tab. 3, kol. B, böra, där så är möjligt, jämföras med tab. 2 i Falsterborapporten för år 1953 (ULFSTRAND 1957: 196).

På det hela taget var hösten 1955 en rik säsong. Även om hänsyn tages endast till perioden den 13.8.—17.10., visar staren en högre siffra än närmast föregående säsonger. Hämplingens årssumma överträffas endast år 1950. Samma gäller för bofink. Under det att trädlärfkan i kontrast till flertalet arter närapå tangerar sitt bottenrekord, uppnår trädpiplärfkan sitt näst högsta värde, överträffat endast av det exceptionella rekordåret 1950. Gulärlan noterar sin

hittills högsta siffra. Pilgrimsfalkens avtagande fortsätter i oförminskad omfattning. Ormvråken når en mycket låg siffra, vilket — dock endast delvis — beror på en stark försening av sträcket, något som kom en förhållandevis stor proportion av ormvråkarna att inräknas under tiden efter den 17.10. Bivråkens kolossala antal jämte denna arts försening har upptagits till specialbehandling på annan plats i denna tidskrift (ULFSTRAND 1958). Bläsandens och än mera ejderns siffror äro mycket höga. För den senare artens del kom dock över hälften av hela antalet under senhöstperioden (kol. C). Totalantalet för kärrsnäppa blev normalt, vilket tyder på att denna arts ungfågelsträck passerat i normal omfattning.

De viktigaste invasionerna behandlas separat nedan (p. 148 ff.).

Av övriga arter av speciellt intresse må följande nämnas. Ganska mycket bergfink passerade, nämligen c:a 10 % av alla bestämda *Fringilla*-flockar. Beträffande denna art är dock felmarginalen av lätt insedda skäl extra stor. Endast en enda ortolansparv noterades. Fältpiplärka passerade i icke mindre än c:a 75 ex. Lärkfalken uppnådde en ovanligt hög siffra, nämligen 42 ex. Två kungsörnar sträckte. Glada och fiskgjuse observerades i ungefärligen normalt antal. Brun kärrhök däremot nådde sin hittills högsta notering. Ganska många prutgäss passerade förbi, under det att tranan lyste med en som vanligt nästan total frånvaro.

Ett par av de intressantaste årssiffrorna upptagas till behandling nedan (p. 143 ff.).

C. Tiden den 18.10.—30.11.

Som närmare beskrives nedan (p. 155 ff.) utmärktes hösten 1955 av betydande förseningar i sträcket hos en rad arter. Detta medförde givetvis, att siffrorna i tab. 3, kol. C, ha skjutit i höjden såväl absolut som i relation till övriga perioder. För vissa arter är dock anledningen till en ovanligt hög siffra icke att söka i sträckets senareläggning eller i observationstidens förlängning.

Så t. ex. noterades ett rekordstort antal skator på utsträck (sammanslagt över 200 ex.). Sträckförsök noterades för första gången den 4.10., och det första tillfälle, då utsträck verkligen fastställdes, var den 10.10. Den högsta dagssiffran uppnåddes den 2.11. Upp till 175 ex. uppträdde samtidigt på sträckförsök, så t. ex. den 31.10. Aktiviteten upphörde successivt och ebbade definitivt ut kring medio november.

En synnerligen hög årssiffra uppnåddes av vinterhämplingen (jfr p. 144). Av de 1.650 björktrastar, som noterades på utsträck, kommo praktiskt taget samtliga på en enda dag, nämligen den 31.10. Flockar av vitkindade gäss passerade den 30.10. och 3.11.

Trots att sträcket för många arter var avsevärt försenat, avtog sträckaktiviteten ganska abrupt kring medio av november. Så var fallet t. ex. hos ringduva, ejder, sparvhök, ormvråk, träd- och sånglärka, kråkfåglar, stare samt finkar. Överhuvudtaget var det synnerligen obetydliga mängder av fågel i rörelse i slutet av november. Det skall bli intressant att få veta mera om senhöststräcket under kommande säsonger.

Skall man försöka sig på att sammanställa några för säsongen allmänt kännetecknande fenomen, kan man peka på bl. a. följande punkter:

1) Sommarens vadaresträck var sannolikt svagare än i vanliga fall (p. 140);

2) Sträcket under september—oktober var mycket gott, delvis jämförbart med rekordåret 1950;

3) Exceptionellt höga siffror hos vissa arter: vinterhämpling, trädpiplärka, gulärta, lärkfalk, brun kärrhök, bivråk och ejder (se nedan);

4) Mycket låga siffror registrerades för ett par arter: träd-
lärka och pilgrimsfalk (p. 147);

5) Ett par s. k. invasioner, i synnerhet av nötskrika, men också av vissa andra arter (p. 148); samt slutligen

6) Stark försening hos många arter, icke minst rovfåglar (p. 155).

I den mån dessa punkter icke redan ovan behandlats, komma de att redovisas närmare i det följande.

Höga årssiffror hösten 1955: vinterhämpling, trädpiplärka, gulärta, lärkfalk, brun kärrhök, bivråk och ejder

De oerhörda fluktuationer, som konstaterats i årssummorna för de flesta fågelarter vid de svenska fågelstationerna, är givetvis av betydande intresse. År 1955 kännetecknades, som just nämnts, av påfallande höga årssiffror hos ett stort antal arter. Vi skola nu granska ett par av de mest iögonenfallande fluktuationerna under denna säsong.

Vinterhämplingen inräknades i nära 11.000 ex. Säsongsens första flock bokfördes den 16.10., och redan två dagar senare, den 18.10., kom en verklig jättelavin — c:a 8.400 ex. För att närmare karakterisera denna dag kan nämnas, att övriga småfåglar inte voro särskilt talrika: hämpling 3.750 ex., *Fringilla spp.* 13.000 ex. och stare 5.140 ex. Desto större aktivitet visade däremot kråkfåglarna (1.450 kråkor, 7.900 kajor, 3.400 nötskrikor), rovfåglarna (3.400 ormvråkar, 1.070 sparvhökar), ejder (6.600 ex.) samt ringduva (3.060 ex.). Vinterhämplingens årssiffror framgår av följande tabell.

Årssummor av vinterhämpling. (*Annual totals at Falsterbo of Carduelis flavirostris.*)
Period: 1.8. — 31.10.

År (Year)	1943	1944	1950 ¹⁾	1952	1953	1954	1955
Antal (Number)	640	250	5.800	1.260	3.600	2.400	9.700

¹⁾ t. o. m. 29.10.

Den höga årssumman år 1955 betingas praktiskt taget enbart av sträckdagen den 18.10. Orsakssammanhanget bakom detta jättesträck är dunkelt. Tanken på en av vinden förorsakad koncentration är naturligtvis inte omöjlig; även en sträckvägsdeviation i större skala liksom populationsdynamiska förändringar torde kunna vara tänkbara. Vinterhämplingens nära släktingar grön- och gråsiskan utmärkas ju av ett ganska varierande uppträdande på sträcklokalerna i södra Sverige. Man bör i detta sammanhang hålla i minnet vinterhämplingens från de övriga *Carduelis*-arternas skilda utbredningsområde. En konstellation av vissa sträckutlösande och vägvalsinfluenserande faktorer måste till för att framkalla »lavin» över en viss given lokal (ULFSTRAND 1957: 199).

Som påpekats bl. a. av SVÄRDSON (1951: 101), är det ganska vanligt, att arter med systematisk och ekologisk släktskap tendera att visa ungefär parallella fluktuationer i årssummorna. Vad beträffar sträckutlösning och liknande frågor, synas de allra flesta fåglar påverkas på ett i princip likartat sätt, låt vara att betydande interspecifika skillnader föreligga i somliga avseenden. Som ett indicium härpå kan andragas, att lavinerna över Ottenby i allmänhet omfatta flertalet av de under vederbörande årstid flyttande fåglarna (SVÄRDSON 1953) samt att ett antal arter ofta visa sträckkulmination på en

och samma dag (ULFSTRAND 1957: 200). Å andra sidan komma vissa yttre faktorer praktiskt taget alla arters sträck att avstanna. Sannolikt anas denna överensstämmelse mellan arternas relationer till sin omvärld också i det förhållandet, att vissa säsonger vid en fågelsträcklokal utmärkas av höga siffror, andra av låga.

Med anledning av den dominerande roll, som väderleksförhållandena under en viss arts sträckperiod spela för vederbörande arts årssumma, har man anledning förmoda, att arter med samma eller ungefärligen samma sträckperiod skola uppvisa speciellt god parallellitet i sina årliga fluktuationer. Från tidigare säsonger kan exempelvis nämnas, att år 1952 särskilt arter med sträckkulmination kring månadsskiftet september—oktober uppvisade extremt låga siffror (MATHIASSEN 1957: 93).

Som en ny illustration till ovan skisserade förhållanden kan man troligen uppfatta de påfallande höga siffrorna år 1955 hos en rad tidigt bortflyttande tropikflyttare. De arter, som här åsyftas, äro trädpiplärka, gulärta, lärkfalk, brun kärrhök och bivråk. Åtminstone de fyra förstnämnda ha i åtskilliga avseenden likartad »sträckekologi»; förutom att de flytta tidigt och långt är deras dygnsrytm och sannolikt också ledlinjeberoende m. m. av likartad typ. Man kan därför lätt föreställa sig, att väderleken och andra yttre faktorer komma att få likartad effekt för dessa arter. Bivråkens sträckmetodik är ganska annorlunda mot de övrigas, men arten har samma sträckperiod och är likaså en deciderad långflyttare.

Nämnda arters årssiffror framgå av tablån å p. 146.

Bivråkens sträckförhållanden ha underkastats en separat undersökning (ULFSTRAND 1958), och beträffande denna art kunde det göras sannolikt, att den avvikande årssiffran i huvudsak betingades av vindförhållandena. Att dessa spela samma fundamentala roll för de övriga arterna är givetvis inte säkert. Att vinden generellt torde utöva ett dominerande inflytande på sträckets geografiska förlopp är ganska uppenbart, och att detta är den betydelsefullaste orsaken bakom de annuella fluktuationerna vid Falsterbo och andra likartade lokaler verkar också vara ganska tydligt. I varje fall synes överensstämmelsen mellan ovannämnda arter år 1955 vara så stor, att man gärna vill tänka sig någon gemensam faktor.

Ej dern åter är en art av helt annan typ än de förut nämnda. Dess sträckperiod är, särskilt om man inräknar ruggningssträcket

Årssiffror vid Falsterbo av vissa tidigt bortflyttande arter. (*Annual totals at Falsterbo of some early departing species.*) Period: 1.8.—15.10.

År (Year)	1942 ¹⁾	1943	1944	1949	1950	1952	1953	1954	1955
Antal (Number)			Trädpiplärka (<i>Anthus trivialis</i>)						
	9.300	16.900	18.400	5.400	64.300	13.200	12.700	17.000	29.100
			Gulärla (<i>Motacilla flava</i>)						
	18.200	18.900	19.100	13.900	21.000	17.000	18.900	22.800	31.800
			Lärkfalk (<i>Falco subbuteo</i>)						
	4	3	12	16	13	19	12	21	42
			Brun kärrhök (<i>Circus aeruginosus</i>)						
	20	15	21	28	26	21	11	35	46
			Bivråk (<i>Pernis apivorus</i>)						
	4.600	1.300	4.600	2.500	5.000	6.200	19.200	6.600	20.900

¹⁾ fr. o. m. 13.8.

under sommarmånaderna, exceptionellt lång (juni—november). Sommarsträcket var dock under 1955 av ringa omfattning i jämförelse med hela årssumman. De verkligt höga siffrorna uppnåddes i oktober. Under niodagarsperioden den 17.—25.10 inregistrerades drygt 27.000 ejdrar med maximum den 18.10., då c:a 6.600 ex. bokfördes. Ännu den 9.11. antecknades inemot 1.000 ex., men därefter avtog sträckets intensitet starkt. Följande tablå utvisar ejderns årssummor vid Falsterbo.

Årssummor för ejder. (*Annual totals at Falsterbo of Somateria mollissima.*) Period: 1.8.—31.10.

År (Year)	1950 ¹⁾	1952	1953	1954	1955
Antal (Number)	17.100	5.600	10.600	23.600	50.400

¹⁾ t. o. m. 29.10.

De stigande ejdersiffrorna vid Ottenby ha av EDELSTAM & RAMEL (1956: 16) tolkats som ett vittnesbörd om en förmodad populations-tillväxt inom Östersjöbäckens ejderbestånd. Att det har ägt rum en ökning i populationerna kan möjligen anses bestyrkt genom ovanstående siffror, som liksom dem från Ottenby antyda en stigande tendens. Den sprängvisa ökningen år 1955 kan givetvis inte restlöst

förklaras genom populationstillväxt. Här måste andra, hittills okända faktorer ha spelat in. Man kan hypotetiskt tänka sig inverkan av speciella meteorologiska situationer, som pressat sträcket närmare land, eller på en sträckvägsomläggning i stor skala, så att t. ex. även de ejdrar, som häcka på andra sidan Östersjön och Bottnen havet, passerat längs den svenska kusten. Även vid Ottenby registrerades en mycket hög ejdersiffra år 1955 (EDELSTAM & RAMEL *loc. cit.*).

Det kan anses överflödigt att taga upp den ena årssumman efter den andra till särskild behandling, såsom skett här och på andra ställen. Orsaken till att så sker är emellertid, att närmare analyser av de annuella fluktuationerna vid fågelstationerna torde ha mycket att lära oss, kanske icke just om t. ex. populationssvängningar, men i stället om de nordeuropeiska fågelbeståndens flyttningssvanor.

Låga årssiffror: trädlärka och pilgrimsfalk

Två arter noterade nästintill bottenrekord år 1955. Det rör sig om två så karakteristiska fåglar som trädlärkan och pilgrimsfalken. Deras årssummor ha varit som följer.

Årssummor för två avtagande arter. (*Annual totals at Falsterbo of two decreasing species.*) Period: 1.8.—31.10.

År (Year)	1943	1944	1950 ¹⁾	1952	1953	1954	1955
Antal (Number)	33.800	Trädlärka (<i>Lullula arborea</i>)				2.700	3.400
		21.700	32.700	4.900	4.500		
	78	Pilgrimsfalk (<i>Falco peregrinus</i>)				33	23
		82	67	31	40		

¹⁾ t. o. m. 29. 10.

Addendum: De båda ofullständiga åren 1942 och 1949 inräknades för trädlärka 37.000 och 7.800 ex. samt för pilgrimsfalk 110 och 45 ex.

För både trädlärka och pilgrimsfalk erbjuder sig bilden av en stark nedgång. Båda arterna ha en relativt lång sträckperiod — detta gäller i synnerhet för falken — och övriga arter med likartad sträckekologi visa ingen motsvarande nedgång. Bland annat av dessa skäl synes det sannolikt, att väderleksförhållandena här icke bära huvudansvaret. För trädlärkan där nedgången har varit ganska plötslig, skulle man möjligen kunna tänka sig en partiell

övergång till nattsträck, men däremot kunna många skäl anföras. I stället får man nog räkna med en nedgång i artens populationer inom rekryteringsområdet för de över Falsterbo sträckande kontingenterna, något som stöddes av diverse muntliga rapporter. Närmare upplysningar härom vore högst värdefulla.

Tanken på en populationsminskning hos pilgrimsfalken, vars nedgång under en följd av år fortlöpt kontinuerligt, synes dessvärre minst lika välmotiverad. Inte ens en så välutrustad art som denna ädelfalk kan i längden stå emot en hejdlös utrotningskampanj. Icke minst den rådande samstämmigheten mellan nedgången i sträcksiffrorna vid Ottenby och Falsterbo kommer en att se mörkt på pilgrimsfalkens framtidsmöjligheter i vårt land. Nog vore det beklämande, om vi inte i Sverige skulle medgiva en ordentlig stam av denna fågelart, när man i det tätbefolkade — och brevduveodlande — Storbritannien har många hundra par pilgrimsfalkar (VF 16: 238).

Invasioner år 1955: data och reflexioner

Den fågel, som framför alla andra satte sin prägel på Falsterbo under en stor del av hösten 1955, var nötskrikan. Aldrig tidigare ha sådana massor av denna art skådats i Falsterbo. En del andra fåglar av »invasionstyp» befunno sig också på sträck över Falsterbo, främst tjocknäbbade nötkråkan (*Nucifraga c. caryocatactes*). En del arter, som stå på gränsen mellan invasionsbeteende och mera ordinärt flyttbeteende, voro också tillstädes i ganska stort antal, såsom skata, talgoxe, blåmes och spillkråka.

Vid ett par tidigare tillfällen har nötskrikan uppträtt på sträck i betydlig mängd över Falsterbo. Det var 1943, då RUDEBECK (1950) noterade ett par hundra skrikor på utsträck, vidare 1945 (RUDEBECK 1947) samt 1949 (ULFSTRAND 1956), då antalet steg till över 1.500 ex. År 1955 antog sträcket emellertid helt oanade proportioner, i det att totalsiffran sprang upp till över 10.000 ex. En närmare beskrivning av denna sensationella massrörelse kan måhända ha sitt intresse.

I tab. 4 lämnas en översikt över valda arters sträck vid Falsterbo under den för nötskrikans del mest aktuella tidrymden, nämligen den 1.—22.10. Före tabellens tidigaste datum hade ganska få skrikor ännu givit sig iväg. De första på sträck eller -försök noterades den 22.—23.9. Den 26.9., då 8 ex. gingo ut, iakttogos över 100 ex. på

Tab. 4. Dagssummor för valda arter vid Falsterbo den 1.—22.10. 1955. (Daily figures of migrating birds of selected species at Falsterbo, 1.—22.10.1955.)

Datum	<i>Garrulus glandarius</i>	<i>Corvus monedula</i>	<i>Sturnus vulgaris</i>	<i>Carduelis cannabina</i>	<i>Fringilla spp.</i>	<i>Parus spp.</i>	<i>Buteo buteo</i>	<i>Somateria mollissima</i>	<i>Columba palumbus</i>
1.10.	—	—	910	19	9	—	—	77	—
2.10.	443	21	4.770	360	15.000	280	1.890	1.040	1.430
3.10.	432	18	1.120	1.660	12.000	—	—	1.570	1.980
4.10.	194	302	4.180	970	1.900	—	310	370	1.790
5.10.	47	—	600	2.430	197.000	250	540	115	180
6.10.	—	—	3.830	1.260	3.900	14	—	1.710	5.710
7.10.	621	138	10.700	1.330	24.000	—	31	3.870	2.750
8.10.	940	775	4.900	600	870	51	1.420	590	7.340
9.10.	109	322	13.900	10.500	38.000	1	17	1.690	2.870
10.10.	620	543	4.730	900	6.100	105	990	870	1.100
11.10.	—	1.030	17.200	18.500	49.000	36	2	230	9.010
12.10.	93	682	1.460	420	600	—	24	—	12
13.10.	145	183	10.700	18.200	260.000	—	104	160	3.920
14.10.	—	—	140	710	1.000	—	—	—	—
15.10.	—	—	—	—	—	—	—	—	30
16.10.	323	890	530	440	7.000	—	41	140	9.520
17.10.	—	27	475	60	32	—	—	1.490	200
18.10.	3.390	7.880	5.140	3.760	13.500	56	3.400	6.580	3.060
19.10.	2.060	10.400	3.060	215	1.400	25	2.310	5.680	1.420
20.10.	—	4	920	—	—	—	—	2.320	38
21.10.	230	2.790	4.340	3.700	3.000	110	150	1.710	1.360
22.10.	64	1.310	340	—	50	—	4	86	83

sträckförsök. Den 28.9. sträckte 85 ex. Den första »stora» dagen blev den 2.10. med 443 utsträckande ex. Siffrorna äro inte fullt säkra, då skrikornas beteende försvårade exakta räkningar (se nedan). Ett första maximum nåddes den 8.10. med bortåt 1.000 ex. på utsträck. Ett relativt stillestånd i aktiviteten under tiden 11.—17.10. efterträdades av den verkliga sträckkulminationen, som inträffade den 18.—19.10. med 3.390 resp. 2.060 ex. Sträckaktiviteten fortsatte en bit in i november: den 11.11. höllo över 150 ex. på med sträckförsök över Fyrträdgården och Nabben, den 14.11. sträckte 7 ex. och den 19.11. gjordes säsongens sista observation (2 ex. på sträckförsök).

Det kan vara av intresse att undersöka, med vilken eller vilka typer av flyttfåglar som nötskrikan ur sträckekologisk synpunkt visar bäst överensstämmelse. Med andra ord: med vilka arter visa nötskrikans dagssiffror störst parallellitet? Såsom framgår av tab. 4 är överensstämmelsen med kajan dålig (t. ex. 11., 25. och 29.10.),

med staren föga bättre (8., 11. och 16.10.), med fringilliderna närmast obefintlig och likaså med ejdern. En viss parallellitet spåras med *Parus spp.* och i vissa fall även med ringduvan, även om härvidlag ett par markanta undantag förekomma (6. och 11.10.). Bästa överensstämmelsen föreligger med ormvråken. Ett allmänt intryck, vars giltighet dock icke har prövats i materialet, var också i Falsterbo, att nötskrikans dygnsrytm var »vråkmässig», d. v. s. att aktivitetskulminationen låg ganska sent på dagen. Nötskrikan visar alltså sträckekologiskt större likheter med vråken än med sina släktingar bland *Passeriformes*.

Nötskrikornas beteende vid Falsterbo utmärktes de flesta dagar av ett oerhört tvekande inför havet. Ofta brukade flockarna planlöst irra omkring, gärna på stor höjd. Nästan aldrig såg man flockar tveklöst sträcka iväg mot SW—W, skrikornas liksom praktiskt taget alla andra arters huvudsträckriktning vid Falsterbo, utan alltid irrade flockarna omkring en längre stund över strandzonen, innan de eventuellt gåvo sig iväg. Ibland stego skrikorna till kolossal höjd, och långa flygturer ut över Öresund företogs. Stundom tappade man en nötskrikeflock ur kikaren långt borta i WSW, blott för att ett ögonblick senare se med all sannolikhet samma flock från enorm höjd handlöst kasta sig ned mot Falsterbo fyr, vars omgivande trädgård är alla tvehågsna sträckares räddningsplanka. Under dagens lopp kunde stora massor av skrikor ackumuleras på denna plats. Inne över de trädbevuxna delarna av Falsterbohalvön förlöpte sträcket ofta på lägsta höjd, strax över eller t. o. m. delvis mellan trädtopparna. De bästa sträckdagarna var tveksamheten vid mötet med havet mindre uttalad, varför siffrorna dessa dagar äro proportionsvis säkrare än samtliga dagar med svagt sträck.

Såsom beskrivits av ENEMAR (1957) lyckades de energiska ringmärkarna under nötskrikeinvasionen att fånga över 300 ex., huvudsakligen i hökburar. Dessa stodo delvis betade med duvor eller möss för rovfågelfångst, men för nötskrikorna gick det lika bra med nypon, blanka metallföremål eller rentav utan bete. Vad som lurade skrikorna i fällan var uppenbarligen i allmänhet ingenting annat än deras nyfikenhet.

Av stort intresse blevo de återfynd, som erhöles från Skåne och Danmark under hösten och våren därpå. Som ENEMAR (1957: 34) påpekar, blev Öresund för många skrikor ett oöverstigligt hinder.

De vände om och återfunnos inom kort i Skånes inland. Några kommo vidare, och fyra återfynd ha inlöpt från Danmark.

Något besked angående de sträckaktiverade nötskrikornas häckplatser eller om vilka områden de återvänt till efter sträcket har dessvärre icke erhållits. Vårfynden från Skåne tillåta nämligen ingen bestämd slutsats i denna fråga, ty de ligga alla så tidigt, att fåglarna mycket väl ännu kunna ha varit kvar i sina »vinterkvarter». Återsträcket av de invaderande nötskrikorna synes nämligen ha passerat sent på den efterföljande våren. Att så varit fallet i Tyskland framgår av GEYR VON SCHWEPPEBURGS (1956) uppgifter, och förf. gjorde själv en del iakttagelser i Krankesjö-området (20 km SE om Lund), som antyda, att återsträck (»vårsträck») höll på i maj månad (VF 17: 249).

Nötskrikans invasion blev av mindre omfattning. Såvitt känt är, rörde det sig denna gång endast om representanter för nominatrasen, *Nucifraga c. caryocatactes*, alltså sannolikt svenska fåglar. Deras vandringsaktivitet började och slutade tidigare än nötskrikornas. De första exemplaren på sträckförsök bokfördes den 4.—5.9. I medio av september steg antalet, och de första verkligen utsträckande exemplaren kunde bokföras (13.9. 8 ex., 14.9. 43 ex. + 77 ex. på sträckförsök, 17.9. 33 ex.). Efter månadsskiftet september—oktober avtog snabbt aktiviteten, och endast några ströexemplar sågos över Nabben, de sista den 14.11. (2 ex.).

Endast ett ganska blygsamt antal korsnäbbar passerade. Årssumman uppgick till mindre än 900 ex. Livligast aktivitet rådde omkring månadsskiftet september—oktober. Ingenting tyder på att någon annan art än *Loxia curvirostra* var i rörelse. Domherren uppträdde relativt talrikt. Högsta dagssiffran noterades så sent som den 11.11. Arten hör emellertid till dem för vilka årssummorna alltid måste behandlas med en viss försiktighet. Det är nämligen utomordentligt svårt att erhålla en kvantitativ bild av domherresträckets omfattning eftersom arten uppträder med enstaka exemplar eller i smärre grupper insprängda i fringillidflockarna. Om dessa senare äro mycket stora, tendera domherrarna att försvinna ur protokollen, i varje fall kunna inte längre några siffror angivas.

Sex spillkråkor sträckte ut. De första på sträckförsök antecknades den 23.—24.9. De spillkråkor, som verkligen kommo iväg, registrerades den 8., 10., 18. och 19.10., men ännu långt efter sistnämnda datum förekommo upp till fyra ex. på sträckförsök.

Som tidigare påpekats i olika sammanhang uppvisa de s. k. miniatyrflyttarna ofta stegrad aktivitet samma säsonger som de äkta »invasionsfåglarna» (RUDEBECK 1950). Det har också tidigare framhävts, att gränsdragningar mellan invasionsfåglar, miniatyrsträckare, stannfåglar och flyttfåglar äro omöjliga att utföra eller åtminstone att gränserna bli synnerligen oskarpa. Som exempel på synkrona fluktuationer mellan å ena sidan två äkta invasionsfåglar, å andra sidan en stannfågel/miniatyrflyttare med i väsentliga drag annan ekologi, meddelas i följande tablå årssummorna för nötskrika, tjocknäbbad nötkråka och skata. Det är alltså frågan om tre kråkfåglar, som alla häcka i vårt land med tyngdpunkten av utbredningen i de södra delarna av Sverige respektive jämnt spridd över landet (skata).

Arssiffror vid Falsterbo för två invasionsarter och en stannfågel (miniatyrflyttare). Ej samma period för de olika åren. (*Annual totals at Falsterbo of two irruption species and one resident / miniature-migrating species.*)

År (Year)	1942	1943	1944	1949	1950	1952	1953	1954	1955
Antal (Number)	0	Nötskrika (<i>Garrulus glandarius</i>)							
		218	0	1.520	0	0	0	0	10.167
		Tjocknäbbad nötkråka (<i>Nucifraga c. caryocatactes</i>)							
	0	74	0	93	0	1?	0	0	188
		Skata (<i>Pica pica</i>)							
	0 (16)	0 (225)	0 (46)	39	46	6	0	0	214

N. B. 1) Siffror inom parentes ange fåglar på sträckförsök. Sådana exemplar redovisas endast för 1942—1944. (*Figures in brackets indicate birds on migration attempts. They are included only for the years 1942 to 1944.* 2) Angående begreppet miniatyrflyttare, se RUDEBECK (1950: 51). (*Concerning the concept «miniature migrants», see RUDEBECK (1950: 51).*)

Med utgångspunkt från Falsterbomaterialet från 1953 gjordes en del reflexioner angående invasionsflyttningens natur och relationerna mellan invasionsfåglar och övriga arter. Sedan dess har SVÄRDSON (1957) tagit upp hithörande problem i större skala. Hans arbete har tillfört diskussionen en hel del nytt bränsle. Enligt SVÄRDSON (*op. cit.*: 330) föreligga en hel rad distinktioner mellan »invasionsflyttning» och »ordinär flyttning». Icke mindre än 12 distinktiva punkter framföras.

Redan i titeln på sin uppsats deklarerar emellertid SVÄRDSON att han anser, att invasionsbeteendet icke är någonting principiellt annat än flyttningsbeteende. Invasion är en sorts flyttning. Denna ståndpunkt har RUDEBECK (1950: 49 ff.) också intagit.

De tolv punkter, som enligt SVÄRDSON karakterisera invasionsflyttningen, kunna i allmänhet icke direkt studeras på de sträckande fåglarna. Vad beträffar en sak, nämligen att invasionsflyttningen skulle ha ett i tid och rum mera oregelbundet förlopp än den reguljära flyttningen, kan detta emellertid undersökas. Det måste då framhållas, att även sådana arter, som måste anses stå så långt från invasionsfåglarna som tänkas kan ur ekologiska och andra synpunkter, också de kunna visa prov på häpnadsväckande årliga fluktuationer i sträckperiod. Exempelvis voro de flesta rovfåglarna år 1955 försenade med ett par veckor (p. 155). Detta gäller inte minst för bivråken (ULFSTRAND 1958). Vad det rumsliga förloppet beträffar skulle ju eventuella fluktuationer däri komma till synes på sträckriktningen vid Falsterbo. Dock har det aldrig någonsin gjorts några observationer i Falsterbo, som antyda, att invasionsarterna ha större spridningsvinkel eller annorlunda sträckriktning i jämförelse med övriga arter. Invasionsfåglarnas beteende vid Falsterbo är alls icke särpräglat. Den stora tveksamhet, som de ofta uppvisa vid mötet med havet, är ingenting för dem kännetecknande, utan samma sak gäller för ett flertal fågelarter, i synnerhet i början av sträckperioden eller vid suboptimala meteorologiska betingelser. Alla som tjänstgjort vid Falsterbo eller Ottenby, vilja säkert skriva under på att gravänder, vipor, skärfläckor, kajflockar m. fl. stundom i timmar irra fram och åter, innan de eventuellt ge sig iväg.

Låt oss åter anknyta till de tre kråkfåglarna, vars årssummor ovan anförts! I det vandringsutlösande faktorskomplexet hos invasionsarterna anses födobrist spela en viktig roll. Deficit uppstår genom en rubbning i balansen mellan fåglarnas individantal och näringstillgången: en ökning i den förra och en minskning i den senare fungera ungefär likadant. Att nötskrikan och nötkråkan fluktuera synkront kan under sådana förhållanden möjligen förklaras med en hänvisning till att deras näringsekologi visar vissa likheter: de äro båda om hösten i viss mån knutna till lövträd, hassel respektive bok och ek, och trädens fruktsättning tenderar att variera synkront (SVÄRDSON *op. cit.*). Vad nötkråkan beträffar är den svenska populationen starkt beroende av tillgången på hasselnötter,

och en brist på sådana måste djupt påverka dessa fåglars livsföring (SWANBERG 1951). För nötskrikans del äro förhållandena mindre klara. Arten kan endast i en del av sitt svenska utbredningsområde vara beroende av bok- och ekollon. I t. ex. Norrland måste andra näringskällor stå till buds. För de sydsvenska nötskrikornas del är det uppenbart, att bok- och ekollonen utgöra en högt favoriserad föda om hösten (HOLMSTRÖM *et al.* 1942). En stark minskning i tillgången på sådana måste vara av stor betydelse för skrikornas näringsekologi. Man frestas alltså antaga, att det är nötskrikans sydsvenska populationer, som uppvisa med den tjocknåbbade nötkråkans synkront fluktuerande vandringsaktivitet. Inga återfynd av ringmärkta nötskrikor, som skulle tala emot den uppfattningen, att invasionen år 1955 emanerade från Sydsverige, ha gjorts, men som ovan sagts lämna de gjorda återfynden inga säkra besked om varifrån de sträckaktiverade skrikorna härrörde.

Dock rapporteras sträckoro hos nötskrika även från nordliga trakter, nämligen från södra Dalsland (LARSSON 1957). Av LARSSONS sammanställning framgår, att skrikorna hade ett ganska odeciderat och svårtolkat beteende. De sträckande flockarna höllo således i allmänhet en kurs mellan WNW och NE. LARSSON anser själv, att de sträckande skrikorna tillhörde en långväga kommande population, medan traktens egna skrikor stannade kvar. Enligt min mening kunna LARSSONS observationer endast anses bevisa, att en ökad rörelsetendens förelåg hösten 1955 samt att en ganska stor del av populationen stannade kvar över vintern. Den låga siffran vid Ottenby antyder, att inga större kvantiteter anlände öster ifrån över Östersjön.

Skatan däremot har en helt annan ekologi. Den är ju synnerligen euryfag och dessutom kulturföljande, varför man har svårt att tänka sig någon för skatans livsuppehälle avgörande näringsfaktor, som skulle fluktuera synkront med lövträdens fruktsättning. Anledningen till att skatans årssummor fluktuera parallellt med de bägge övriga corvidernas torde därför ligga på ett annat plan än det näringsekologiska. Man kan först tänka på de atmosfäriska förhållandena. Endast under vissa yttre betingelser utlöses hos nötskrikan och -kråkan det av näringsbristen aktiverade vandringsbeteendet, och möjligen förhåller det sig så, att dessa yttre betingelser (väderleken m. m.) ensamma förmå utlösa skatans sträckbeteende, utan att man måste införa tanken på en bakomliggande näringsekologisk faktor.

En annan faktor, som säkerligen är av stor betydelse i detta sammanhang, är arternas reciproka inflytande på varandra. Åsynen av sträckande nötkråkor och nötskrikor kan mycket väl i och för sig ha en stimulerande inverkan på skatorna. De skator, som befinna sig i Skåne, få antagligen vid många tillfällen se överflygande nötkråkor och nötskrikor, eftersom dessa ju äro ganska koncentrerade i rummet och deras individtäthet är relativt stor. Allra helst om skatorna redan äro aktiverade genom atmosfäriska eller andra förhållanden, torde översträckande flockar av andra kråkfåglar — särskilt nötskrikor och nötkråkor, som i flykten ha icke obetydliga likheter med skator (vingslagens rytm etc.) — lätt locka dem att följa med i flockarna eller att sträcka för sig själva. Beträffande problem i samband med »inducerat» sträck m. m. se OTTERLIND (1944 och 1954).

Rovfågelsträckets försening

Liksom av LENNERSTEDT (1958) påvisats för år 1954 utmärktes säsongen 1955 av en betydande försening i sträckets förlopp hos skilda arter. I diagr. 1 presenteras en sammanställning av sträckets förlopp för rovfåglarnas del i relation till det genomsnittliga tidsförloppet, detta uträknat på åren 1942—1944, 1949—1950 och 1952—1954. Mer eller mindre utpräglad försening kännetecknar pilgrimsfalk, stenfalk, tornfalk, ormråk, (brun kärrhök), sparvhök och bivrak samt fiskgjuse. Ingen tydlig försening kan fastställas hos lärkfalk, blåhök och glada.

År 1955 utmärktes av ett betydande värmeöverskott under sommarhalvåret. Här kan exempelvis nämnas, att augusti månad på fem slumpvis valda, i Syd- och Mellansverige belägna stationer hade ett genomsnittligt temperaturöverskott på 3°,33, en synnerligen hög siffra (ULFSTRAND 1958: 136).

Det torde vara naturligt att sätta förseningen i sträcket under hösten 1955 i kausalsammanhang med de osedvanligt höga temperaturerna under sommar- och förhöstmånaderna. Det förefaller ju, som om temperaturen åtminstone som proximal utlösande stimulus skulle vara av största vikt (jfr t. ex. SVÄRDSON 1953). På basis av sträckmaterial från 1954 och 1955 har NISBET (1957) framfört tanken, att den allmänna väderleken under häckningsperioden kan vara av vikt för fåglarnas sträckbeteende under hösten. Efter en sommar med kyligt och ostadigt väder skulle sträcket sätta igång

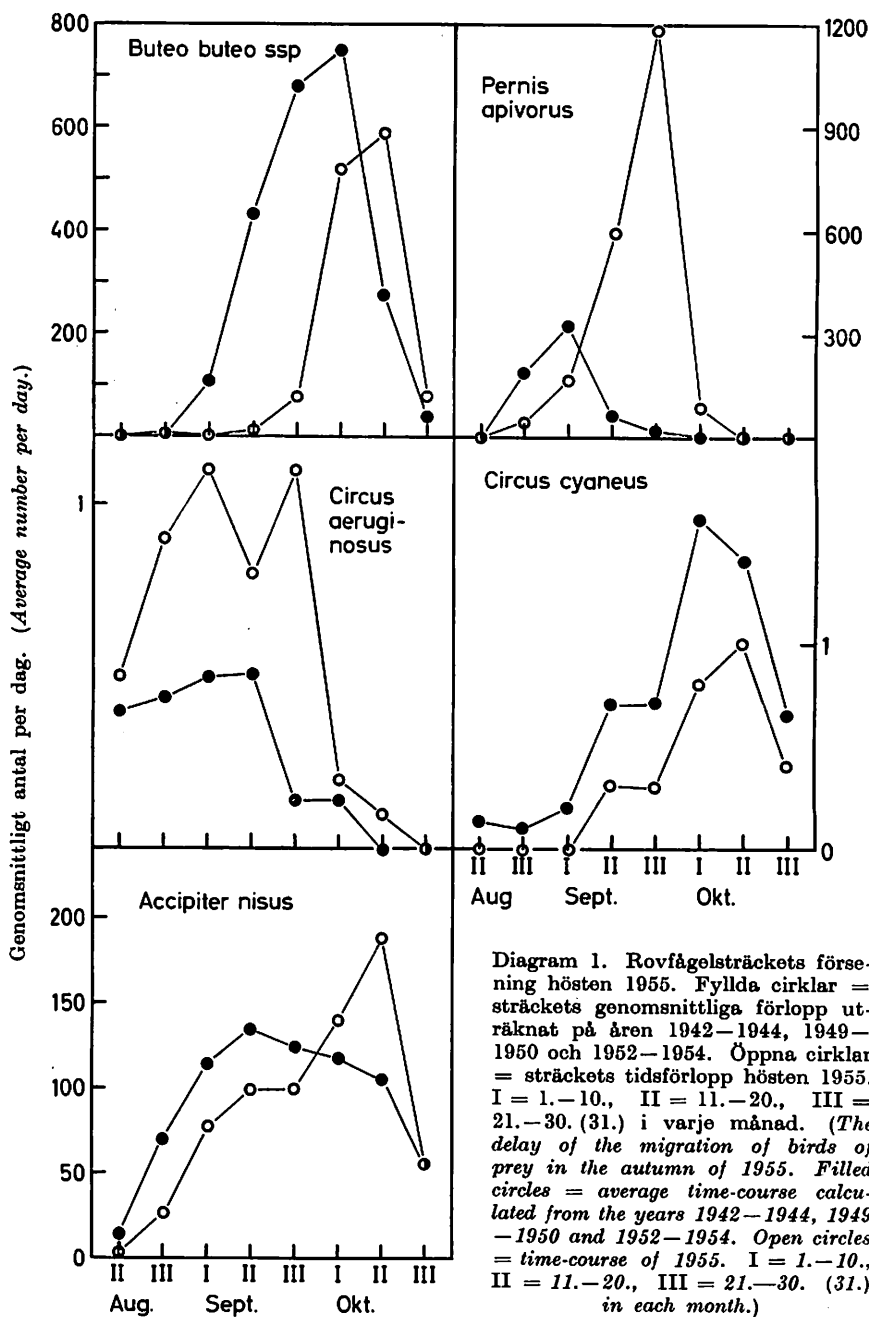
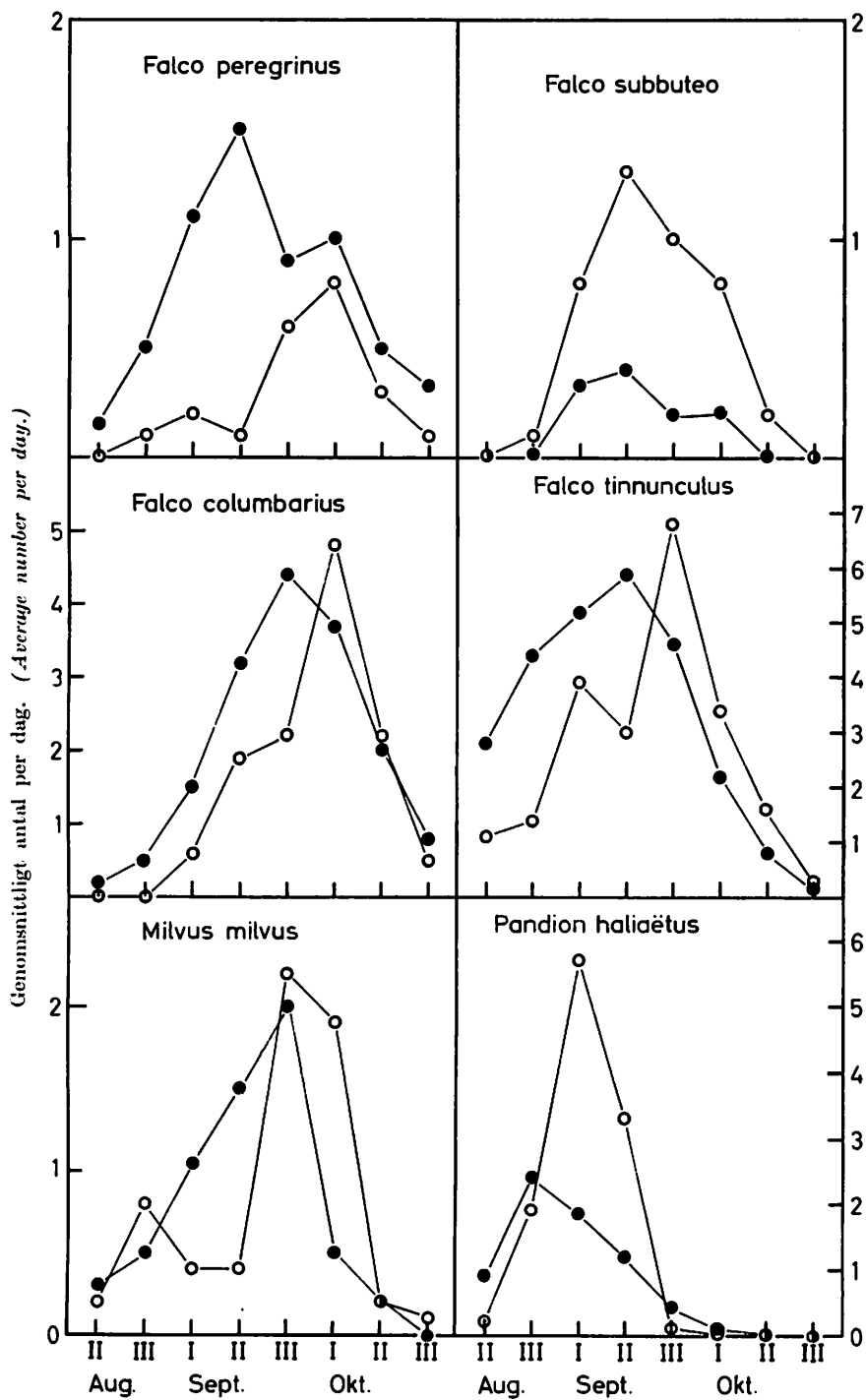

Diagram 1. Rovfågelsträckets förse-
ning hösten 1955. Fyllda cirklar =
sträckets genomsnittliga förlopp ut-
räknat på åren 1942-1944, 1949-
1950 och 1952-1954. Öppna cirklar
= sträckets tidsförlopp hösten 1955.
I = 1.-10., II = 11.-20., III =
21.-30. (31.) i varje månad. (The
delay of the migration of birds of
prey in the autumn of 1955. Filled
circles = average time-course calcu-
lated from the years 1942-1944, 1949
-1950 and 1952-1954. Open circles
= time-course of 1955. I = 1.-10.,
II = 11.-20., III = 21.-30. (31.)
in each month.)

tidigt och »sträckdriften» vara mycket stark. Även om NISBETS material inte är stort, ligger det antagligen något i tanken, att väderleken under sommarmånaderna och i början av hösten har en del att betyda för sträckets läge i tiden. Detta är strängt taget ingenting förvånansvärt. En hel del av NISBETS vidare slutsatser om den förstärkta respektive försvagade sträckdriftens betydelse för fåglarnas reaktion inför ledlinjer etc. får man dock t. v. ställa sig avvaktande inför.

En felkälla vid bedömningen av sträckperiodens läge kan vara, att en period med vindar från viss riktning kan åstadkomma en skenbar försening i sträcket. Om det t. ex. råder sydostliga vindar över Falsterbo-området under början av låt säga ormvråkens sträcktid, komma vråkarna under denna tid att »blåsa bort» och gå ut från Sverige på något annat håll. När vinden sedan slår om och blir gynnsam för sträckkoncentration till Falsterbonäset, dyka vråkarna upp — men i protokollet kommer det hela att se ut som en försening. Orsaken till denna skenbara försening är alltså icke ett försenat uppbrytande från häckplatserna, utan det faktum, att de tidigt bortflyttande exemplaren lämnat Sverige på annat håll än över Falsterbo. Vad beträffar hösten 1955 torde denna felkälla vara av ringa betydelse. Alltför många olika arter med olika sträckperiod drabbades av förseningen för att en sådan förklaring skulle kunna vara tillfyllest.

Notiser om sällsynta fåglar

Redan vid en granskning av tab. 3 kan förekomsten av en hel del rariteter upptäckas. Två gråärlor, fem bruna glador, en svart stork, en smalnäbbad simsnäppa, en skräntärna, tre dvärgmåsar samt en tretåig mås noterades sålunda på utsträck.

Förekomsten under häckningstid av svartkråka har redan omnämnts (p. 135).

Under våren observerades härfågel (*Upupa epops*) vid två tillfällen (27.4. och 8.5.). Även ängshök (*Circus pygargus*) noterades vid samma årstid. Den 17.5. inregistrerades en blåhake (*Luscinia svecica*). Den 13.6. antecknades en rostand (*Casarca ferruginea*) vid Nabben, och med anledning av dess skygga uppträdande bedömdes det som mindre sannolikt, att det rörde sig om ett förrymt ex. Den 19.6. sågs en grupp sommargyllingar (*Oriolus oriolus*), väl genomsträckande exemplar. Skarvarnas antal vid Skanör steg i augusti till

över 80 ex. Den 10.—11.9. fastställdes förekomsten av en rödfalk (*Falco naumanni*) kring Falsterbo fyr, såsom redan tidigare redovisats (ANDERSSON 1957). Så sent som den 14.10. noterades såväl ängshök som brun glada på Ljungen. En tornuggla (*Tyto alba*) tillsammans med ett sällskap hornugglor rastade vid Fyren den 19.10. (se VF 16: 307 f.). Skärnsnäppa (*Calidris maritima*) sågs vid ett tillfälle om våren och ytterligare tre om hösten. Årtor funnos kvar så sent som den 19.10.

LITTERATUR

- ANDERSSON, R. 1957. Rödfalken (*Falco naumanni* FLEISCH.), en för Sverige ny fågelart. Medd. från Falsterbo fågelstation 5. Fauna och Flora 52: 89—92.
- DANIELSSON, B. 1956. Ett fall av omvänd flyttning i april 1955. Medd. nr 20 från Ottenby fågelstation. VF 15: 54—56.
- EDELSTAM, C. & RAMEL, C. 1956. Fåglarnas flyttning. Stockholm.
- ENEMAR, A. 1957. Ringmärkningsverksamheten vid Falsterbo fågelstation 1954—1956. Medd. från Falsterbo fågelstation 8. VF 16: 20—36.
- GEYR VON SCHWEPPEBURG, H. 1956. Heimzug von Eichelhähern (*Garrulus glandarius*). Vogelwarte 18: 210—211.
- HOLMSTRÖM, C. T. *et al.* 1942. Våra fåglar i Norden. Del I. Stockholm.
- JENNING, W. 1956. Verksamheten vid Ottenby fågelstation 1955. Medd. nr 21 från Ottenby fågelstation. VF 15: 151—176.
- LARSSON, E. 1957. Observationer av sträckrörelser hos nötskrika (*Garrulus glandarius*). Fauna och Flora 52: 262—264.
- LENNERSTEDT, I. 1958. Fågelsträcket vid Falsterbo år 1954. Medd. från Falsterbo fågelstation 12. VF 17: 303—331.
- MARKGREN, M. 1951. Sjölanda och Arlövs ängar, en av kulturen hotad fågelokal. Skånes Natur 38: 20—40.
- MATHIASSEN, S. 1957. Fågelsträcket vid Falsterbo 1952. Medd. från Falsterbo fågelstation 9. VF 16: 90—104.
- NISBET, I. C. T. 1957. Passerine migration in South Scandinavia in the autumn of 1954. Ibis 99: 228—268.
- OTTERLIND, G. 1944. En iakttagelse av lilla flugsnapparen (*Muscicapa p. parva* BECHST.) och en översikt av artens uppträdande i nordvästra Europa. VF 3: 41—74.
- 1954. Flyttning och utbredning. Ett bidrag till kännedomen om den skandinaviska fågelfaunans utbredningsdynamik. VF 13: 1—31, 83—113, 147—167, 245—261.
- RUDEBECK, G. 1939. Fågelfaunan i Klingvallsåns dalgång. Skånes Natur 26: 13—26.
- 1943. Preliminär redogörelse för fågeliakttagelser i Skanör och Falsterbo hösten 1942. VF 2: 1—30, 33—58, 65—88.
- 1947. Fåglarnas höststräck över Falsterbonäset. I Natur i Skåne: 219—234. Göteborg.
- 1949. Ornitologiska notiser från Skåne. Fauna och Flora 44: 11—17.
- 1950. Studies on bird migration. VF, Suppl. 1. Lund.
- SWANBERG, P. O. 1951. Food storage, territory and song in the thick-billed nutcracker. Proc. Xth Int. Orn. Congr. Uppsala 1950: 545—554.
- SVÄRDSON, G. 1951. Verksamheten vid Ottenby fågelstation 1950. Medd. nr 7 från Ottenby fågelstation. VF 10: 97—124.
- 1953. Visible migration within Fenno-Scandia. Ottenby Bird Station Report No. 14. Ibis 95: 181—196.
- 1957. The «invasion» type of bird migration. Brit. Birds 50: 314—343.

- ULFSTRAND, S. 1956. Fågelsträckket vid Falsterbo 1949—1950. Medd. från Falsterbo fågelstation 7. VF 15: 187—199.
- 1957. Fågelsträckket vid Falsterbo år 1953. Medd. från Falsterbo fågelstation 10. VF 16: 189—204.
- 1958. De årliga fluktuationerna i bivråkens (*Pernis apivorus*) sträck över Fals-terbo. Medd. från Falsterbo fågelstation 11. VF 17: 118—144.

Summary: The bird migration at Falsterbo (Scania, SW Sweden) in 1955. Report from Falsterbo Bird Station No. 14.

The activities at Falsterbo Bird Station in 1955 under the auspices of Skånes Orni-tologiska Förening were carried out in the period of April 1 to November 30. The present report covers the observational studies of the visible migration. The results of the ringing activities have previously been published by ENEMAR (1957).

A generous grant was received from "The Swedish Game Research Council".

Two main movements were observed during the spring migration: firstly, a «normal» NE-bound migration, and secondly a very strong «reversed migration». The totals of birds seen on migration during April and May are presented in Table 1. Table 2 gives the figures of birds performing reversed migration on some selected days. One of the avalanches coincided with an avalanche at Ottenby Bird Station (DANIELSSON 1956). In Falsterbo, *Sturnus vulgaris* was the most numerous species on this occasion, but at Ottenby *Carduelis cannabina* attained the highest figure. The proportions in number of the different species often changed from the first to the second day of an avalanche. This suggests the existence of a differential speed of reaction on ex-ternal stimuli in different species, as previously demonstrated for certain species during autumn migration (RUDEBECK 1950).

The figures of the migration are presented in Table 3. Beside the grand totals, figures are also given for the periods of June 1 to August 12, August 13 to October 17, and October 18 to November 30.

Sturnus vulgaris was the most numerous species during the summer period. The peak fell in the week of July 2 to 8. Early movements were noted i. a. in *Carduelis cannabina* (cf. RUDEBECK 1950), *Somateria mollissima*, *Ardea cinerea*, *Hirundinidae*, and *Apus apus*. Abortive migration was noted in *Picus viridis* (cf. RUDEBECK 1943). Waders were unusually scarce; this was also reported to be the case at Ottenby (JENNING 1956).

The second autumn period (Table 3, column B) was characterized by figures above the average for very many species. Some of the most remarkable figures are commented upon below.

The third autumn period had also markedly high figures. This was partly due to a general delay in the migration season of 1955. The high records of *Carduelis flavirostris* and *Turdus pilaris* are due to one particular day's passage for each species: viz. October 18 and 31, respectively. The migration activity dropped very sharply for most species in the middle of November, and this in spite of the delay.

The high figure in *Carduelis flavirostris* was due to an avalanche of more than 8,000 birds passing on October 18. This day was characterized by strong migration in several other species, e. g. corvides, birds of prey, *Somateriu mollissima*, and pigeons. The annual totals of *C. flavirostris* are presented in a table on p. 144. The cause of this huge passage remains obscure. There has been a general tendency of increasing figures in this species for some years.

Several species with an early migration period showed extraordinarily high figures in 1955, viz. i. a. *Anthus trivialis*, *Motacilla flava*, *Falco subbuteo*, *Circus aeruginosus* and *Pernis apivorus*. The annual totals of these five species are presented on p. 146. The migration of *P. apivorus* has been discussed separately in this journal (ULFSTRAND 1958). It seems very probable that in this species the wind conditions play the most important role for the annual figures. Although it is not certain that wind affects the other species equally much, the fact that they all show high figures indicates that there is a common explanation. Considering all the differences in breeding range, ecology etc., it is probable that the external circumstances during the migration period constitute the most important factor for the high figures also in these species.

The annual totals of *Somateria mollissima* are given on p. 146. The general tendency in this species of rising annual figures indicates a population increase in the Baltic, which is confirmed by the results from Ottenby (EDELSTAM and RAMEL 1956). The very high figure of 1955 needs a separate explanation, however, and the most likely cause for the increase seems to be change of route in certain populations, which caused them to pass Falsterbo in larger numbers than usual.

Two species, viz. *Lullula arborea* and *Falco peregrinus*, show decreasing figures. This is probably due to population decrease within the recruiting area. For the latter species persecution is in all probability the chief cause of the decrease.

The most spectacular feature of the migration in 1955 was the huge irruption movement of *Garrulus glandarius*. As demonstrated in Table 4 (p. 149), this species showed peak activity on the same days as *Buteo buteo*, and not on the days when its systematic relatives among the *Passeriformes* were in maximum. The behaviour of *G. glandarius* was characterized by great hesitation when the birds were confronted with the open sea. The flocks often rose to great heights and made abortive migration attempts out over the Sound, but these attempts were generally interrupted and the birds returned rapidly to land. After a short while the flocks made another attempt to leave the country, but not until several such attempts had been carried out did they succeed to break free and cross the Sound. Over land, the migration was often performed at the lowest possible altitude, the birds often passing through the tops of trees and bushes. As has been demonstrated by the recoveries of ringed birds, many of the migrating birds never succeeded to cross the Sound but returned to the inland the very same autumn (ENEMAR 1957). In Germany (GEYR VON SCHWEPPEBURG 1956) as well as in Scania (personal observations) a return migration of *G. glandarius* was evident in the spring of 1956 and unexpectedly late, namely in May.

The irruption of *Nucifraga c. caryocatactes* did not comprise similar quantities of birds. As far as is known only the nominate race participated in the irruption. Most of the birds passed over Falsterbo in September.

The synchronous annual fluctuations in *G. glandarius*, *N. c. caryocatactes* and *Pica pica* are discussed in some detail. The annual totals of these three corvids are presented on p. 152. *G. glandarius* and *N. c. caryocatactes* both take a great proportion of their autumn food from the seed crop of deciduous trees, namely *Corylus* and *Fagus/Quercus*, respectively. As the crops of such trees tend to show parallel annual fluctuations (SVÄRDSON 1957), the synchronous irruptions of the two firstmentioned species are probably explicable on the basis of their food ecology. *P. pica*, however, has a completely different food ecology, being dependent on man for a great part of its food. The fact that the fluctuations of *P. pica* are parallel to those of the other

two species suggests the agent to be either external atmospherical factors or «induction» (see OTTERLIND 1944 and 1954), or both. The migration activity of *G. glandarius* and *N. c. caryocatactes* is released by a combination of nutritional and atmospherical factors. Perhaps the latter alone are sufficient to release the migration in *P. pica*. But also the sight of migrating flocks of *G. glandarius* and *N. c. caryocatactes* will probably act as an important releasing stimulus in *P. pica*. As the migrating birds of the latter two species are concentrated to the south-western part of Scania, the sight of migrating flocks is a common one, and this will of course increase the effect of the stimulus.

As mentioned above, the migration was generally delayed in 1955. This is demonstrated for the birds of prey in Diagram 1. All the species were delayed except *Falco subbuteo*, *Circus cyaneus*, and *Milvus milvus*. The delay is connected with the abnormally high temperatures prevailing in the summer and early autumn of 1955. The weather conditions obviously exert a considerable influence on the starting time of the migration.

Finally, the report includes a few notes on rare birds seen in 1955. The first Swedish record of *Falco naumanni* was made in September, and in June a *Casarca ferruginea* was observed. By its behaviour it was judged to be a wild bird and not an escape. A pair of *Corvus c. corone* lingered in the neighbourhood of Falsterbo throughout the spring.

Manuskriptet inlämnat den 9. 2. 1958. Förf:s adr.: Zool. Inst., Lund.
